

for a living planet[®]

Twee jaar Europese Houtverordening: geen reden tot feesten

Inleiding

België is een belangrijke draaischijf voor de internationale handel in hout. Ons land heeft dan ook een grote verantwoordelijkheid om er voor te zorgen dat dit hout niet afkomstig is van illegale kap. Sinds 3 maart 2013 beschikt de overheid over een specifiek instrument om de handel in illegaal hout tegen te gaan: de Houtverordening van de Europese Unie (EUTR).¹ Maar de voorbije twee jaar liet de overheid betijen: er werden nauwelijks controles uitgevoerd en geen enkel bedrijf kreeg een sanctie opgelegd. Bijgevolg blijft verdacht en illegaal hout via ons land op de Europese markt belanden.

In 2015 vindt op Europees niveau een eerste verplichte evaluatie van de EUTR plaats.² Uiterlijk op 30 april moet ons land bij de Europese Commissie een verslag indienen over de toepassing van de EUTR in de voorbije twee jaar.

De Belgische overheid is altijd een groot voorvechter geweest van het aanpakken van illegale houthandel en het verbeteren van het bosbeleid in de productielanden. Mede dankzij dit progressieve optreden is de EUTR nu van kracht. Wij hopen op evenveel inzet nu het erom gaat de wet ook daadwerkelijk te handhaven zodat het doel bereikt wordt: het aanpakken van de criminele handel in illegaal hout.

In deze briefing vindt u achtergrond bij de handel in illegaal hout en de EUTR, een stand van zaken naar aanleiding van de tweede verjaardag van de inwerkingtreding en een opsomming van punten om de handhaving in België te versterken. We verwachten van u initiatieven en steun om deze punten te verwezenlijken.

Omvang en impact van illegale houtkap

Bossen beslaan ongeveer 30 % van het aardoppervlak, maar elk jaar gaat naar schatting 130.000 km² bos verloren.³ Dat is vier keer de oppervlakte van België. Een groot deel van de resterende bossen zijn gedegradeerd en versnipperd. Ontbossing is verantwoordelijk voor 12 % van de wereldwijde broeikasgasuitstoot en leidt tot onherstelbaar verlies aan biodiversiteit.⁴ Daarnaast heeft ontbossing nefaste gevolgen voor de 1,6 miljard mensen—die van bossen afhankelijk zijn voor hun levensonderhoud, voeding, brandstof en onderdak, waaronder 60 miljoen mensen die behoren tot inheemse volkeren. Ontbossing en bosexploitatie in de tropen gaan vaak gepaard met sociale conflicten, geweld en mensenrechtenschendingen. Degenen die opkomen voor hun rechten worden bedreigd met geweld, aangevallen en zelfs vermoord.⁵

De belangrijkste bedreiging voor de grote bosgebieden op aarde is conversie van bos naar ander landgebruik. Daarbij wordt het bos volledig gekapt om de grond vervolgens te gebruiken voor andere activiteiten, zoals landbouw, veeteelt, mijnbouw en infrastructuur. In de tropen gebeurt naar schatting 50 % van de landconversie voor landbouwontwikkeling illegaal – dat wil zeggen: in strijd met de plaatselijke wetgeving. Illegaal hout dat hierbij wordt ontgonnen, wordt volgens een recente studie vaak verkocht op de internationale markt.⁶

Ook de exploitatie van bossen kan bosdegradatie en -fragmentatie veroorzaken. In veel gevallen is het de eerste stap in een proces dat uiteindelijk leidt tot totale ontbossing. Pogingen van overheden om de bosbouwsector onder controle te brengen en te sturen richting verantwoord bosbeheer, worden ondermijnd door illegale houtkap, die de spelers die wel op een verantwoorde manier proberen te werken oneerlijke concurrentie aandoet.

Illegale houtkap is een pandemie. Recent onderzoek schat dat 15 tot 30 percent van het volume hout dat wereldwijd geproduceerd wordt, afkomstig is van illegale kap. Voor de belangrijkste tropische landen ligt het aandeel tussen 50 en 90 percent.⁷ Illegale houtkap op publiek land alleen genereert jaarlijks naar schatting 10 à 15 miljard dollar aan onwettige inkomsten, geld dat grotendeels in handen is van criminele bendes en onder meer dient om corrupte ambtenaren om te kopen. De inkomstenderving voor overheden als gevolg van van niet-geïnde belastingen en rechten wordt geschat op 5 miljard dollar per jaar.⁸

België draaischijf voor de internationale houthandel

België is een belangrijke draaischijf voor de internationale houthandel. Dat is grotendeels te danken aan de haven van Antwerpen. Een aanzienlijk deel van het hout dat via België de EU binnenkomt wordt opnieuw geëxporteerd of verdeeld naar andere EU-lidstaten.⁹ Ter illustratie: in 2012 werd 266.214 m³ gezaagd tropisch loofhout geïmporteerd en 178.252 m³ van dezelfde productcategorie geëxporteerd.¹⁰

De belangrijkste herkomstlanden voor de Belgische import van hout en houtproducten van buiten de EU waren in 2013 China, Brazilië, Rusland, Belarus, Kameroen, Indonesië, Gabon, Canada, Maleisië, Ivoorkust, Congo en Democratische Republiek Congo (DRC).¹¹ In de meeste van deze landen is illegale houtkap een ernstig probleem, nauw gelinkt aan een hoge corruptiegraad en zwak bestuur.¹²

Voor hout uit de twee belangrijkste tropische herkomstlanden, Brazilië en Kameroen, speelt België de rol van Europese toegangspoort. Ons land is één van de topbestemmingen van de Kameroenese houtexport naar de EU.¹³ Voor hout uit het Braziliaanse Amazonegebied, waren we in 2013 na Frankrijk de tweede grootste invoerder in de EU - en de vijfde wereldwijd.¹⁴

De Houtverordening van de Europese Unie

In oktober 2010 nam de EU de Houtverordening van de Europese Unie (EUTR) aan, een Europese wet die tot doel heeft de handel in illegaal hout in de EU te elimineren.¹⁵ Daarvoor roept de EUTR een verbod en een verplichting in het leven. Artikel 4.1. stelt dat het verboden is om illegaal gewonnen hout of producten van dergelijk hout op de markt te brengen. Dit is het verbod. Artikel 4.2. verplicht marktdeelnemers die als eerste hout op de Europese markt brengen – een stelsel van zorgvuldigheidseisen (*due diligence*) toe te passen om ervoor te zorgen dat het risico dat het om illegaal gekapt hout gaat, verwaarloosbaar is.¹⁶

Het stelsel van zorgvuldigheidseisen bestaat uit drie elementen: (1) informatie inwinnen over de herkomst van het hout en het risico op illegale kap, (2) het risico dat illegaal gekapt hout op de markt wordt gebracht beoordelen en – tenzij genoemd risico verwaarloosbaar is – (3) maatregelen nemen om het risico effectief te minimaliseren.¹⁷ De EUTR legt de bewijslast bij de marktdeelnemers: ze moeten zelf aantonen dat ze al het mogelijke hebben gedaan om het risico dat ze illegaal hout op de markt brengen, te elimineren.

Marktdeelnemers kunnen ofwel gebruik maken van het stelsel van zorgvuldigheidseisen opgesteld door een erkende toezichthoudende organisatie, ofwel er voor kiezen om op zelfstandige basis een stelsel van zorgvuldigheidseisen op te stellen.¹⁸

De lidstaten zijn verantwoordelijk voor de handhaving van de EUTR, die op 3 maart 2013 in werking trad. Daarvoor moeten ze een bevoegde autoriteit aanstellen die de marktdeelnemers en de toezichthoudende organisaties controleert. Deze controles moeten gebeuren op basis van een plan en een risicobenadering.¹⁹ Ze moeten ook sancties vastleggen die doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn, zoals boetes en inbeslagnames.²⁰

FLEGT, de EUTR en CITES

De EUTR maakt deel uit van een bredere Europese strategie om illegale houtkap en de handel in illegaal hout tegen te gaan. De krijtlijnen van die strategie werden in 2003 door de Europese Commissie uitgezet in de mededeling *Wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (FLEGT): voorstel voor een EU-actieplan*.²¹

Een centraal onderdeel van deze strategie is een vergunningensysteem voor houtproducten uit houtexporterende derde landen die vrijwillige partnerschapsovereenkomsten (FLEGT-VPAs) met de EU hebben gesloten. Het wettelijke kader voor dit vergunningensysteem ligt vast in de FLEGT-verordening uit 2005.²² FLEGT-VPAs zijn handelsakkoorden die erop gericht zijn legale houthandel te verzekeren en goed bestuur in de partnerlanden te stimuleren. Slechts zes landen sloten tot nu toe een FLEGT VPA met de EU: Ghana, Kameroen, Centraal-Afrikaanse Republiek, Republiek Congo, Liberia en Indonesië. Negen andere landen onderhandelen met de EU: Ivoorkust, de Democratische Republiek Congo, Gabon, Guyana, Honduras, Laos, Maleisië, Thailand en Viëtnam.²³ De bedoeling is dat de legale oorsprong van hout dat met een FLEGT-vergunning op de markt wordt gebracht, gegarandeerd wordt door verificatie en monitoring van de legaliteit op basis van een nationale standaard in de partnerlanden.

In de meerderheid van de betrokken landen zijn er echter hardnekkige *governance*-problemen (corruptie, gebrek aan transparantie en verantwoording) en verloopt de implementatie van de overeenkomsten traag en moeizaam. Toch heeft de participatieve stakeholdersdynamiek die de EU eist in een aantal landen wel de positie en inbreng van de lokale milieubeweging helpen versterken en de transparante besluitvorming van sommige regeringen positief beïnvloed. Op dit ogenblik is er nog geen hout met een FLEGT-vergunning op de markt maar verwacht wordt dat zowel Indonesië als Ghana nog in 2015 zullen overgaan tot officiële toekenning van zulke vergunningen ondanks de hiaten in hun standaarden en de toepassing ervan.

Hout dat met een geldige FLEGT-vergunning op de markt zal worden gebracht, wordt voor de toepassing van de EUTR beschouwd als legaal gekapt.²⁴ Dat betekent dat marktdeelnemers voor dit hout geen bijkomende *due diligence* moeten uitoefenen. Men spreekt over een *green lane* voor FLEGT-hout onder de EUTR.

Ook hout dat op de markt wordt gebracht met een geldige CITES-vergunning wordt voor de toepassing van de EUTR als legaal gekapt beschouwd. Ook hier spreekt men over een *green lane* onder de EUTR.

De *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora* (CITES) is een internationale overeenkomst uit 1973 die tot doel heeft de internationale handel in specimina van bedreigde planten- en diersoorten aan controles te onderwerpen.²⁵ Alle invoer, uitvoer en heruitvoer van soorten die onder CITES vallen, moet worden toegelaten via een vergunningensysteem. De soorten in kwestie zijn opgelijst in drie bijlagen, al naargelang de mate van bescherming die ze nodig hebben.²⁶ In de EU is CITES geïmplementeerd door de verordeningen voor de handel in wilde dieren- en plantensoorten.²⁷ De legaliteits-criteria onder het CITES regime zijn echter minder streng en vaak ook minder duidelijk dan de legaliteits-criteria van de EUTR.²⁸

De illegale ontginning van houtsoorten die onder CITES vallen is een probleem in landen met ernstige *governance*-problemen, hardnekkige corruptie en wijdverspreide illegale houtkap. Om te voorkomen dat de *green lane* gebruikt wordt als een achterpoort voor de invoer van illegaal gekapt hout (zie kaderstuk 2), moeten de CITES autoriteiten in Europa gebruik maken van de mogelijkheid om invoervergunningen te weigeren wanneer er twijfel rijst over de herkomst van een lading CITES-hout.²⁹ Net als voor de EUTR, is de FOD Leefmilieu in België bevoegd voor de handhaving van CITES.

Implementatie van de EUTR in België

De Wet Productnormen legt de regels voor de handhaving van de EUTR in België vast.³⁰ De Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (FOD Leefmilieu) is belast met de controles en bestraffing van inbreuken. Op inbreuken staat een gevangenisstraf van 8 dagen tot 3 jaar en een boete van 160 tot 4 miljoen euro of één van beide straffen.³¹ De FOD Leefmilieu moet al zijn processen-verbaal bezorgen aan de procureur des Konings, die beslist over strafrechtelijke vervolging. Ziet de procureur des Konings hiervan af, dan kan de FOD Leefmilieu alsnog een administratieve boete opleggen.³² De FOD leefmilieu is ook belast met de handhaving van de CITES-verordening.

In 2014 beschikte de FOD Leefmilieu voor de handhaving van de EUTR over 0,25 voltijds equivalent (VTE). Sinds begin 2015 gaat het om 0,5 VTE.³³ Ook de leden van de federale milieu-inspectie (10 VTE) kunnen worden ingeschakeld. Het budget van de FOD Leefmilieu voor EUTR-handhaving ligt tussen 20.000 en 30.000 euro per jaar. Er is sprake van overleg en samenwerking tussen de FOD Leefmilieu en de douane (FOD Financiën), maar er is geen formele werkgroep rond de handel in illegaal hout.³⁴

Terwijl de Wet Productnormen ruimschoots de mogelijkheid biedt doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties op te leggen, zet de geringe capaciteit van de FOD Leefmilieu een zware rem op de handhaving van de EUTR. De aanpak van de FOD Leefmilieu om een zogenaamde leerfase in te lassen en de eerste jaren niet streng op te treden, komt bovendien de facto neer op een beleid van straffeloosheid.³⁵ In het licht van België's rol als draaischijf-voor de internationale houthandel, is dit bijzonder problematisch.

Twee jaar (gebrek aan) handhaving van de EUTR in België

Met de EUTR en de Wet Productnormen beschikt de Belgische overheid over een potentieel krachtig instrument om de handel in illegaal hout aan te pakken en waar nodig houtbedrijven tot de orde te roepen. Maar twee jaar na de inwerkingtreding van de EUTR is van handhaving in België, maar ook in sommige andere lidstaten zoals Frankrijk, nauwelijks sprake.

De eerste vijftien maanden was de FOD Leefmilieu tandeloos bij gebrek aan wettelijk kader. Het amendement dat inbreuken op de EUTR onderwerpt aan het sanctieregime van de Wet Productnormen werd pas op 17 juni 2014 in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd.³⁶

Op 17 september 2014 had de FOD Leefmilieu van welgeteld twee bedrijven het stelsel van zorgvuldigheidseisen gecontroleerd.³⁷ Ter vergelijking: de Nederlandse EUTR-autoriteit verklaarde in november 2014 dat ze al 161 houtimporteurs had geïnspecteerd.³⁸ Bij beide Belgische bedrijven werden twee loten hout gecontroleerd en conform de EUTR bevonden, waaronder telkens één lot Braziliaans Amazonehout.³⁹

Kort daarop voerde één van de bedrijven verschillende partijen ipé in van een zagerij in de Braziliaanse staat Pará die illegaal hout verhandelt.⁴⁰ Nochtans had Greenpeace het bedrijf al in mei gecontacteerd om te wijzen op de illegale houtkap in Pará en de frauduleuze praktijken waarmee illegaal hout van officiële papieren wordt voorzien.⁴¹ Dat werpt niet alleen ernstige vragen op over de kwaliteit van het stelsel van zorgvuldigheidseisen van het bedrijf, maar ook over de kwaliteit van de controles door de FOD Leefmilieu.

Bij gebrek aan transparantie is het voor stakeholders bijzonder moeilijk inzicht te verwerven de werkwijze van de FOD Leefmilieu en feedback te geven. De risicobenadering en het plan op basis waarvan de FOD Leefmilieu controles uitvoert, zijn niet publiek gemaakt. Over de controles zelf en de wijze waarop die worden aangepakt, bestaat weinig transparantie.

Deze houding staat in scherp contrast met die van de Britse bevoegde autoriteit, die recent een rapport publiceerde over een onderzoek naar Chinees multiplex in het kader van de EUTR. Ze

beschrijft daarin hoe ze het onderzoek heeft aangepakt, lijst veel voorkomende tekortkomingen in het stelsel van zorgvuldigheidseisen op en licht haar volgende stappen toe.⁴² Ze benadrukt dat bedrijven de volledige procedure van zorgvuldigheid moeten doorlopen alvorens ze hout of houtproducten op de markt brengen en dat hout waarvoor het risico op illegale oorsprong niet tot een verwaarloosbaar niveau kan herleid worden, niet op de markt mag gebracht worden.⁴³ Dit voorbeeld toont aan dat zelfs wanneer de capaciteit van een bevoegde autoriteit beperkt is, er toch efficiënt en effectief kan worden opgetreden.

Verdacht of illegaal hout in België: drie case studies

Artikel 10 van de EUTR bepaalt dat de bevoegde autoriteit controles kan uitvoeren op basis van concrete aanwijzingen van derden.⁴⁴ Greenpeace heeft de voorbije twee jaar meermaals concrete aanwijzingen bezorgd aan de FOD Leefmilieu met het oog op de handhaving van de EUTR. Hier volgt een beknopt overzicht van deze cases en de ervaring van Greenpeace over hoe deze cases werden aangepakt door de Belgische bevoegde autoriteit.

Case study 1: afrormosia van Tala Tina uit de DRC (maart-april 2013)⁴⁵

Wat?

Op 23 maart 2013 levert het Congolese houtkapbedrijf Tala Tina in de Antwerpse haven twee loten verdacht afrormosiahout voor Belgische invoerders. Afrormosia is een kostbare soort die is opgenomen in bijlage II van CITES en valt dus in principe onder de EUTR *green lane* (zie kaderstuk 1). In de bijgevoegde officiële oorsprongscertificaten staat dat het hout afkomstig is van Tala Tina's concessie in de Province Orientale.

Probleem?

Tala Tina beschikt niet over een concessie in de Provincie Orientale. Toch heeft de FOD Leefmilieu al een invoervergunning afgeleverd.

Verloop?

Op 20 maart informeert Greenpeace de FOD Leefmilieu.

Op 25 maart laat de FOD Leefmilieu het hout blokkeren in de Antwerpse haven en opent een onderzoek.⁴⁶ De Congolese CITES-beheersautoriteit en Tala Tina zelf geven vervolgens drie opeenvolgende, onderling tegenstrijdige verklaringen over de oorsprong van het hout.

Toch geeft de FOD Leefmilieu op 13 mei het hout vrij. In een persbericht stelt ze: *"Na intens overleg met de DRC werd het nodige bewijsmateriaal immers aangeleverd. Volgens alle beschikbare informatie kan dus worden besloten dat het hout legaal werd gekapt."*⁴⁷

Volgens Greenpeace is van een sluitend bewijs geen sprake. De organisatie dient klacht in het bij de procureur des Konings van Antwerpen.⁴⁸

Vaststellingen?

- De veronderstelling dat CITES-hout legaal gekapt werd, blijkt niet gerechtvaardigd en het risico dat illegaal hout via de *green lane* de EU binnenkomt, blijkt gegrond;
- De FOD Leefmilieu geeft een lading verdacht hout vrij ondanks drie opeenvolgende, onderling tegenstrijdige verklaringen over de herkomst ervan;
- De Federatie van de Belgische Houtinvoerhandel (FBHI) beveelt haar leden aan ook wanneer ze CITES-hout op de markt brengen, zorgvuldigheid te betrachten;⁴⁹
- Een klacht bij de procureur des Konings van Antwerpen blijft zonder gevolg.

Case study 2: wengé van Bakri Bois uit de DRC (april 2013-vandaag)⁵⁰

Wat?

Op 24 april 2013 levert het Congolese bedrijf Dijo la Grâce in de Antwerpse haven honderden kubieke meters illegaal wengéhout van het Libanees-Congolese houtkapbedrijf Bakri Bois Corporation (BBC), gekocht door een Zwitserse houthandelaar. Het gaat om 61 stammen en 11 bundels gezaagd hout.

Probleem?

De merktekens op de stammen geven aan dat ze afkomstig zijn uit een concessie van BBC in de Evenaarsprovincie. Volgens de Britse NGO Resource Extraction Monitoring (REM), die door de EU gefinancierd werd als Onafhankelijk Waarnemer voor Wetshandhaving en Governance in de Bosbouw (IM-FLEG) voor de DRC, is de concessie in kwestie illegaal.⁵¹

Verloop?

Op 26 april informeert Greenpeace de FOD Leefmilieu. Tussen april en juli kunnen 41 van de stammen ongehinderd worden opgehaald en getransporteerd naar Duitsland en Italië.

Op 1 juli voert Greenpeace actie in de Tsjechische Republiek, waar een deel van het wengéhout dat via Antwerpen Europa binnenkwam, werd teruggevonden. Daarop komt de FOD Leefmilieu in actie, laat ze de resterende partijen in Antwerpen blokkeren en neemt ze contact op met de Congolese autoriteiten.

Op 24 juli geeft de FOD Leefmilieu 20 van de in Antwerpen geblokkeerde wengéstammen vrij voor transport naar Duitsland.

Op 29 op juli laat de FOD Leefmilieu de bevoegde overheden van Duitsland en Italië, weten dat ze bezorgd is over de legaliteit en de oorsprong van het hout. De Duitse bevoegde overheid laat onmiddellijk het hout bij twee handelaars blokkeren.

Uit onderzoek van de Duitse overheid blijkt dat de oorsprongscertificaten bij het hout vervalst zijn. In november wordt het hout geconfisceerd.

Vaststellingen?

- De FOD Leefmilieu komt gedurende twee maanden niet tussen, zodat een deel van de lading door de douane wordt ingeklaard en kan worden getransporteerd naar kopers in Duitsland en Italië.
- De vaststellingen en aanbevelingen van de door de EU gefinancierde IM-FLEG, worden niet ernstig genomen
- De FOD Leefmilieu stelt dat ze slechts kan optreden tegen marktdeelnemers die in België gevestigd zijn, een standpunt dat de handhaving van het verbod lijkt te ondermijnen.

Case study 3: ipé van Rainbow Trading uit Brazilië (mei 2014-januari 2015)

Wat?

In oktober en november 2014 wordt verdacht ipéhout van de Braziliaanse zagerij Rainbow Trading in Antwerpen geleverd en door Belgische houthandelaars op de markt gebracht.⁵²

Probleem?

Met behulp van GPS-toestellen, luchtfoto's en analyse van satelietbeelden toont Greenpeace aan dat Rainbow Trading illegaal hout verhandelt.⁵³ De vaststelling wordt bevestigd door de Braziliaanse autoriteiten.⁵⁴ Het is voor houtimporteurs onmogelijk om het risico op illegaliteit van dit hout te herleiden tot een verwaarloosbaar niveau.

Verloop?

Op 15 mei publiceert Greenpeace het rapport *The Amazon's Silent Crisis*, waarin het aan de hand van concrete gevalsstudies waarschuwt voor het hoge risico op illegaliteit van hout uit het Braziliaanse Amazonegebied.⁵⁵

Op 15 oktober informeert Greenpeace de FOD Leefmilieu over partijen hout afkomstig van Rainbow Trading die recent zijn geleverd aan Belgische houthandelaars of nog onderweg zijn naar Antwerpen. De FOD Leefmilieu laat de bewuste partijen blokkeren en start een onderzoek naar de legaliteit van het hout en het stelsel van zorgvuldigheidseisen van de importeurs.

Op 28 oktober contacteert de FOD Leefmilieu de Braziliaanse autoriteiten.

Op 13 november communiceert de FOD Leefmilieu in een persbericht dat intussen 6 partijen Braziliaans hout in Antwerpen geblokkeerd werden in afwachting van de resultaten van een onderzoek.⁵⁶

Op 23 december ontvangt de FOD Leefmilieu een algemeen antwoord van de Braziliaanse autoriteiten. Het antwoordt maakt geen melding van de specifieke ladingen die in Antwerpen geblokkeerd zijn. Diezelfde dag dient Greenpeace klacht in bij de procureur des Konings van Antwerpen.

Op 14 januari geeft de FOD Leefmilieu het geblokkeerde hout vrij. Hoewel ze hoog-risicohout blijven invoeren, krijgen de importeurs geen sancties.⁵⁷

Vaststellingen?

- Hoog-risico hout op de markt gebracht door bedrijven die vooraf op de hoogte waren van het risico, wordt vrijgegeven door de FOD Leefmilieu. De FOD Leefmilieu lijkt te besluiten dat de betrokken Belgische bedrijven zorgvuldig hebben gehandeld en de bedrijven komen er zonder sancties vanaf;
- De Belgische autoriteiten laten hun beslissing afhangen van het antwoord van de Braziliaanse autoriteiten op de vraag of de betrokken ladingen legaal gekapt hout betreffen. Hoewel er geen afdoende antwoord komt, wordt het hout toch vrijgegeven.
- Een klacht bij de procureur des Konings van Antwerpen blijft zonder gevolg.

Aanbevelingen van Greenpeace en WWF:

1. Een **einde** aan de zogenaamde '**leerfase**' waarin de FOD Leefmilieu niet veeleisend is en er geen sancties worden opgelegd. België moet zijn verantwoordelijkheid nemen en effectieve, ontradende sancties opleggen voor elke overtreding die wordt vastgesteld.
2. **Handhaving** van het **verbod**: het verbod om illegaal gewonnen hout of producten op basis van dergelijk hout op de markt te brengen is een centrale bepaling van de EUTR. De FOD Leefmilieu moet er rekening mee houden dat **officiële documenten** toch illegaal of zelfs vervalst kunnen zijn en in bepaalde gevallen helemaal **geen garantie** zijn voor legale kap.
3. **Handhaving** van de **verplichting**: ook de zorgvuldigheidsplicht is een centrale bepaling van de EUTR en bovendien cruciaal om te voorkomen dat illegaal hout op de interne markt gebracht wordt. De FOD Leefmilieu moet een **nauwgezette, samenhangende en robuuste aanpak** hanteren om na te gaan of de marktdeelnemers aan deze verplichting beantwoorden. Ze moet er in het bijzonder over waken dat alle relevante risicofactoren in overweging werden genomen

en dat maatregelen werden genomen om alle risico's tot een verwaarloosbaar niveau te herleiden, vooraleer het hout op de markt gebracht wordt. Voor landen en gebieden met een hoog risico op illegaliteit, volstaat het kunnen voorleggen van officiële papieren niet als risicobeperkingsmaatregel.

4. Het is belangrijk dat de FOD Leefmilieu processen verbaal opstelt en de gerechtelijke autoriteiten informeert met het oog op het onderzoeken, bestrijden en voorkomen van de illegale houtstromen in de EU. De bevoegde overheid moet nauw **samenwerken met de gerechtelijke politie en het parket**, in het bijzonder wanneer er aanwijzingen voor overtreding van Art. 4. lid 1. (het verbod) zijn.
5. Meer **transparantie**: beslissingen en maatregelen van de FOD Leefmilieu in toepassing van de EUTR moeten transparant en publiek toegankelijk zijn. De risicobeoordeling, een **plan van aanpak** en het controleregister moet ter beschikking van het publiek gesteld worden en de FOD Leefmilieu moet proactief **periodieke rapporten** over de controles en de handhaving publiceren. Deze transparantie is ook belangrijk voor de sector.
6. **Sneller optreden** bij concrete informatie van derden en **duidelijk communiceren** over resultaat: de FOD Leefmilieu moet ervoor zorgen dat concrete informatie van derden zorgvuldig beantwoord worden, op een tijdige en onpartijdige manier, en een transparante dialoog aangaan met indieners van klachten op basis van duidelijke procedures. Daarbij moet gedacht worden aan een **ontvangstmelding**, een **behandelingstermijn**, **feedback** over de beoordeling van de informatie en een melding van **handhavingsactie** of **klassering** zonder gevolg.
7. Een **nationale werkgroep illegaal hout**: betere samenwerking en informatie-uitwisseling tussen de verschillende overheidsdiensten die betrokken zijn bij de strijd tegen illegaal hout, zoals de FOD Leefmilieu, Dienst Productbeleid, FOD Leefmilieu, cel CITES, douane, gerechtelijke politie, openbaar ministerie.
8. De FOD Leefmilieu moet er ook voor zorgen dat ze een goed **overzicht** heeft van alle **marktdeelnemers** op de Belgische markt in de hout- en papiersector. Een registratieplicht zoals de Duitse overheid die heeft ingevoerd kan daarbij een oplossing zijn.⁵⁸ Op die manier kan aangetoond worden dat een relevant percentage van de marktdeelnemers, gecontroleerd wordt.
9. In het kader van de **evaluatie van de EUTR** moet België **pleiten voor** een **breder reikwijdte** zodanig dat alle op hout gebaseerde producten onder de verordening vallen. Momenteel is de EUTR niet van toepassing op onder andere zitmeubels, bedrukte materialen en muziekinstrumenten, waardoor via die producten alsnog illegaal hout op de markt kan gebracht worden. België moet ook pleiten voor een **geharmoniseerde aanpak** van de handhaving van de EUTR in de verschillende lidstaten.

Contactpersonen:

Greenpeace Belgium

Jonas Hulsens

Forest Campaigner

T +32 2 274 09 38

E jonas.hulsens@greenpeace.org

WWF Belgium

Sabien Leemans

Coordinator Policy & Science Unit

T +32 2 340 09 90

E sabien.leemans@wwf.be

Eindnoten

¹ Verordening (EU) Nr. 995/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 tot vaststelling van de verplichtingen van marktdeelnemers die hout en houtproducten op de markt brengen. Zie: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32010R0995&from=EN>.

² Artikel 20, 3°. EUTR.

³ E. J. Lindquist, R. D'Annunzio, A. Gerrand, K. MacDicken, F. Achard, R. Beuchle, et. al., *Global forest land-use change 1990–2005*, Food and Agriculture Organization of the United Nations and European Commission Joint Research Centre, Rome, 2012 (FAO Forestry Paper No. 169.), p. 16. Zie:

<http://www.fao.org/forestry/fra/fra2010/en/>

⁴ T.F. Stocker, D. Qin, G.-K. Plattner, M. Tignor, S.K. Allen, J. Boschung, A. Nauels, Y. Xia, V. Bex and P.M. Midgley (eds.), *Climate Change 2013: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*, IPCC and Cambridge University Press, Cambridge and New York, 2013, 1535 p. Zie: <http://www.ipcc.ch/report/ar5/wg1/>

⁵ Bijvoorbeeld: S. Wallace, 'Quadruple Homicide in Peruvian Amazon Puts Criminal Logging in Spotlight', *National Geographic*, <http://news.nationalgeographic.com/news/2014/09/140911-peru-amazon-illegal-logging-chota-alto-tamaya/> (laatst geconsulteerd op 18/03/2015)

⁶ S. Lawson, *Consumer Goods and Deforestation. An analysis of the Extent and Nature of Illegality in Forest Conversion for Agriculture and Timber Plantations*, Forest Trends, s.l., 2014 (Forest Trends Report Series: Forest Trade and Finance), p. 2. Zie: <http://www.forest-trends.org/illegal-deforestation.php>

⁷ C. Nelleman & INTERPOL Environmental Crime Programme (eds.), *Green carbon, black trade. Illegal logging, tax fraud and laundering in the world's tropical forests. A rapid response assessment*, UNEP, 2012, p. 6. Zie: http://www.unep.org/publications/contents/pub_details_search.asp?ID=6276

⁸ The World Bank, *Strengthening Forest Law Enforcement and Governance. Addressing a Systemic Constraint to Sustainable Development*. The International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, Washington, 2006 (The World Bank Report No. 36638-GLB), p. 2. Zie:

<http://documents.worldbank.org/curated/en/2006/08/7033661/strengthening-forest-law-enforcement-governance-addressing-systemic-constraint-sustainable-development>

⁹ L. Bisschop, 'Out of the woods: the illegal trade in tropical timber and a European trade hub', *Global Crime*, 13 (2012), pp. 191-212.

¹⁰ 'Buitenlandse handel hout- en plaatmaterialen', *Houthandel & Nijverheid* (12 april 2013), p. 34.

¹¹ Gebaseerd op Eurostat CN8, Hoofdstuk 44 Geharmoniseerd Systeem, volume omgerekend naar Rondhout Equivalent.

¹² Seneca Creek Associates and World Resources International, *"Illegal" Logging and Global Wood Markets: The Competitive Impacts on the U.S. Wood Products Industry*, s.e., s.l., 2004, p. 8., pp. 11-13, pp. 95-96 en p. 137.

¹³ Due Diligence Timber, <http://www.duediligencetimber.eu/MemberStateShare.htm#Cameroon> (geraadpleegd op 18/03/2015). Cijfers voor het jaar 2010. Gebaseerd op Eurostat CN8, Hoofdstuk 44 Geharmoniseerd Systeem, volume omgerekend naar Rondhout Equivalent.

¹⁴ Aliceweb, <http://aliceweb.desenvolvimento.gov.br>. Cijfers voor het jaar 2013.

¹⁵ Voor een inleiding zie: http://ec.europa.eu/environment/forests/pdf/EUTR_Leaflet_NL.pdf (Geraadpleegd op 18/03/2015).

¹⁶ Artikel 4. EUTR.

¹⁷ Artikel 6. EUTR.

¹⁸ Artikel 8. EUTR.

¹⁹ Artikel 10. EUTR.

²⁰ Artikel 19. EUTR.

²¹ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement - Wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (FLEGT) - Voorstel voor een EU-actieplan COM/2003/0251. Zie: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52003DC0251&qid=1427141923170&from=EN>

²² Verordening (EG) Nr. 2173/2005 van de Raad van 20 december 2005 inzake de opzet van een FLEGT-vergunningensysteem voor de invoer van hout in de Europese Gemeenschap. Zie: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005R2173&from=EN>

²³ EU FLEGT Facility. VPAs. Zie : <http://www.euflegt.efi.int/vpa> (geraadpleegd op 18/03/2015).

²⁴ Artikel 3. EUTR.

²⁵ Zie: <http://www.cites.org/>

²⁶ Zie: <http://www.cites.org/eng/app/appendices.php>

²⁷ European Commission, 'CITES', http://ec.europa.eu/environment/cites/legislation_en.htm (geraadpleegd op 18/03/2015).

²⁸ J. Saunders and R. Reeve, *The EU Timber Regulation and Cites* (Energy, Environment and Resources PP EER 2014/08), Chatham House, London, 2014, 30 p. Zie:

http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/home/chatham/public_html/sites/default/files/20140424EUTimberRegulationCITESsaundersReeve.pdf

²⁹ Artikel 1. 3) van Verordening (EU) 2015/16 van de Commissie van 15 januari 2015 tot wijziging van verordening (EG) nr. 865/2006 houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad, wat de handel in in het wild levende dier- en plantensoorten betreft. Zie: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0056&from=EN>

³⁰ Wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu. Zie: http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1998122141&table_name=wet.

³¹ Artikel 17. Wet Productnormen.

³² Artikel 18. Wet Productnormen.

³³ *Vr. en Antw.* Kamer, 19 januari 2015, nr. 54/008 (Vr. nr. 19 W. DE VRIENDT).

³⁴ WWF. 'Government Barometer 2014. Scores by country. Country Answers. Belgium.' http://barometer.wwf.org.uk/what_we_do/government_barometer/scores_by_country/country_answers.cfm?country=Belgium (geraadpleegd op 18/03/2015).

³⁵ In een presentatie door de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu voor de verzamelde stakeholders d.d. 29/11/2012 heet het dat het gaat om een “*système évolutif*” waarbij rekening wordt gehouden met een “*phase d’apprentissage*” en gestreefd wordt naar een “*évaluation et amélioration des systèmes de diligence raisonnée*”. Medewerkers van de FOD hebben herhaaldelijk tegenover Greenpeace en WWF mondeling gesteld dat de dienst slechts geleidelijk zou overgaan tot het opleggen van straffen.

³⁶ Wet van 25 april 2014 tot wijziging van de wet van 21 december 1998 betreffende de productnormen ter bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen en ter bescherming van het leefmilieu, de volksgezondheid en de werknemers en tot opheffing van de wet van 14 juli 1994 inzake de oprichting van een comité voor het toekennen van het Europees milieukeurmerk, Belgisch Staatsblad 17 juni 2014.

³⁷ Registre des contrôles EUTR en BE, 17 september 2015.

³⁸ S.a., ‘Resultaten eerste inspectieronde NVWA. ‘Wij willen weten hoe het zit’’, *Houtwereld* (28 november 2014), pp. 16-17.

³⁹ Registre des contrôles EUTR en BE, 17 september 2015.

⁴⁰ Greenpeace Belgium, ‘Gezocht: containers verdacht Amazonehout’, <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/nieuws-blogs/nieuws/wanted-amazonehout/> (geraadpleegd op 18/03/2015)

⁴¹ S.a., *The Amazon’s Silent Crisis*, Greenpeace Brazil, Sao Paulo, 2014, 55 p. Zie:

<http://www.greenpeace.org/belgium/nl/pers/rapporten/Braziliaanse-bosbouwsector-verwoest-Amazonewoud/>

⁴² N. Pillet and M. Sawyer, *EUTR: Plywood imported from China*, National Measurement Office, s.l., 2015, pp. 9 en 12. Zie: <https://www.gov.uk/government/publications/eutr-assessment-of-plywood-imported-from-china>.

⁴³ N. Pillet and M. Sawyer, op. cit., p. 6.

⁴⁴ Artikel 10. EUTR

⁴⁵ S.a. *Import of timber from the DRC: high risk business for Europe. A case study in the port of Antwerp: the blocking, investigation and subsequent release of illegal Afrormosia wood for Belgian timber traders*, Greenpeace, s.l., 2014, 7 p. Zie:

http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAOFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.greenpeace.org%2Fbelgium%2FGlobal%2Fbelgium%2Freport%2F2013%2FGP_%25282013_06%2529_fact-sheet_Importing-wood-from-the-DRC_Final-1.pdf&ei=yJYQVebNE4LxaMKmgJgM&usq=AfQjCNGD9OkcBmHLalflkqRZ4gPv1RW7lw&bvm=bv.88528373,d.d2s

⁴⁶ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, ‘Dienst CITES onderzoekt Afrormosiahout’,

http://www.health.belgium.be/eportal/19085075_NL?ie2Term=afromosia&ie2section=83#.VRCT2GOJ2So (geraadpleegd 18/03/2015).

⁴⁷ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, ‘Dienst CITES geeft Afrormosia vrij’. Zie:

http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/19085539_NL?fodnlang=nl#.VRCNL2OJ2So (geraadpleegd op 18/03/2015).

⁴⁸ Greenpeace Belgium, ‘België niet bereid om illegaal hout van de markt te weren’,

<http://www.greenpeace.org/belgium/nl/pers/persberichten/Belgie-niet-bereid-om-illegaal-hout-van-de-markt-te-weren/> (geraadpleegd op 18/03/2015).

⁴⁹ S.a., ‘CITES geen garantie voor EUTR’, *Houtwereld* (14 juni 2013), p. 16.

-
- ⁵⁰ S.a., *Importing timber from the Democratic Republic of Congo: A high-risk business for Europe. Case study II: The first confiscation of illegal timber under the EU Timber Regulation*, Greenpeace, s.l., 2014, Zie: http://www.google.be/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CCAOFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.greenpeace.org%2Finternational%2FGlobal%2Finternational%2Fbriefings%2Fforests%2F2014%2FImporting-timber-from-DRC-2014.pdf&ei=P-ORVc6_HYatUY_XgfAl&usg=AFOjCNGTha92ZwKB_Ng-dweN0hWrhU0n8g&bvm=bv.89184060,d.d24
- ⁵¹ S.a., *Rapport de mission de terrain n°4*, Resource Extraction Monitoring (REM), s.l., 2012, p. 25. Zie: http://www.observation-rdc.info/documents/Rapport_REM_004_OIFLEG_RDC.pdf
- ⁵² Greenpeace Belgium, 'Zes Belgische houtimporteurs ontlopen hun verantwoordelijkheid', <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/nieuws-blogs/Blogs/blog-bossen/zes-belgische-houtimporteurs-ontlopen-hun-ver/blog/51069/> (geraadpleegd op 18/03/2015) en Greenpeace Belgium, 'Actie op zee tegen fout hout (update)', <http://www.greenpeace.org/belgium/nl/nieuws-blogs/Blogs/blog-bossen/hout-de-dief-actie-op-zee-tegen-de-import-van/blog/51282/> (geraadpleegd op 18/03/2015).
- ⁵³ S.a., *The Amazon's Silent Crisis: Night Terrors*, Greenpeace Brazil, Sao Paolo, 2014, 12 p. Zie: http://www.greenpeace.org/belgium/Global/belgium/report/2014/gp_amz_silent_crimefile_final.pdf
- ⁵⁴ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 'Geblokkeerd Braziliaans hout mag weer worden verhandeld', http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/19100383_NL#.VRHoamOJ2So (geraadpleegd op 18/03/2015).
- ⁵⁵ S.a., *The Amazon's Silent Crisis*, Greenpeace Brazil, Sao Paolo, 2014, 56 p. Zie: <http://www.greenpeace.org/belgium/Global/belgium/binaries/2014/SilentCrisis.pdf>
- ⁵⁶ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 'Braziliaans hout onder douanetoezicht geplaatst in haven Antwerpen', http://www.health.belgium.be/eportal/19099676_NL#.VRH3wWOJ2So (geraadpleegd op 18/03/2015).
- ⁵⁷ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu, 'Geblokkeerd Braziliaans hout mag weer worden verhandeld', http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/19100383_NL#.VRHoamOJ2So (geraadpleegd op 18/03/2015).
- ⁵⁸ Gesetz gegen den Handel mit illegal eingeschlagenem Holz. § 6 Abs. 5 stellt "(5) Marktteilnehmer, die Holz oder Holzprodukte im Sinne des Artikels 2 Buchstabe a der Verordnung (EU) Nr. 995/2010 aus Drittländern in die Bundesrepublik Deutschland einführen, haben dies nach Satz 3 vor Aufnahme dieser Tätigkeit der Bundesanstalt anzuzeigen. Die Anzeigepflicht nach Satz 1 gilt für Marktteilnehmer, die bereits am 9. Mai 2013 eine Tätigkeit im Sinne des Satzes 1 ausüben mit der Maßgabe, dass die Anzeige spätestens bis zum 9. November 2013 zu erfolgen hat. Die Anzeige muss Name oder Firma, Anschrift und Telekommunikationsdaten des Marktteilnehmers enthalten. Änderungen der angezeigten Daten sind der Bundesanstalt unverzüglich anzuzeigen." Zie: http://www.gesetze-im-internet.de/holzsig/_6.html